

Vidéki levél.

(Erdészeti műszavaink tárgyában.)

I.

Kedves Szerkesztő Barátom!

Voltaképpen ujévi üdvözlletet viszonzásául akartam még előbb ezt a pár sort hozzád intézni. Így akartam viszonzozni üdvözlletedet, mert mintha az a „b. u. é. k.“ figyelmeztetett volna arra, hogy már ideje volna megszólalnom. Lehet hogy csak képzelődtem. A mult évben közzétett egyik cikkedben van ez a két szó „Pozsonymegyétől Csikmegyéig.“ Nem akarok magamnak avval hizelegni, hogy reám való czélzással választottad volna a nagy távolság, az eltérő viszonyok jelölésére a két megyét, de mert e két megye van velem legszorosabb összefüggésben: valahányszor rád gondoltam, mindig a fülemben csengett az a két szavad, mint valami szemrehányásod. Emlékszel-e még a Bb...n együtt töltött időre? amikor megbeszéltük az olvasottakat, a látottakat és szövögettük a jövő himes vásznát?

Utaink nemsokára elváltak. Te csakhamar kiszabadultál a zólyomi havasok törpe fenyői közül, engem pedig a sors olyan vágásokba vetett, amelyeknek szederindája lábamat fogja, az epilobium kilátásomat elveszi s szálló magja ellep! Ne érts félre, kedves barátom, nem irigység szólaltat így meg! Tudom, teremnek számodra is tövisek!

Nem rajtam mult, hogy eddig is nem adtam életjelt magamról. Gyűjtögettem mindenféle apróságot. Igaz, csak apróságokat, olyanokat, amelyeneket kicsi helyen találni lehet. Homokszemeket, amelyekből megszámlálhatatlan mennyiség kell az óriás épület vakolatára. Csakhogy azoknak feldolgozásához és felhasználásához is idő s bizonyos nyugalom kell. Én nálam egyik sincs meg. Hihetetlennek látszik, de nincs annyi, a mennyi kellene.

De elég volt a visszaemlékezésből. Szóljak most olyanról, amelylyel esetleg szakunk érdekében lévő cselekszem. És hogy ne érjen engem az Illés Nándor főerdőtanácsos ur kifejezte általános hallgatás vádja: szólok most néhány szót erdészeti műszavainkhoz.

Magyarok, székelyek lakta vidéken vagyok már hosszabb idő óta, módomban volt lassankint néhány olyan szót összegyűjtenem, amely nekem, mint pozsonymegyeinek, különösen itt létem első éveiben tájszónak is feltűnt. Igaz, hogy e szavak között erdészeti műszónak való nem igen sok van, mindazonáltal jó szolgálatot tehetnek az összehasonlításnál. De van néhány olyan is, amely feltétlen figyelmet érdemel.

Ezek közül kiemelem az én legkedvesebb itt tanult szavamat, az *erdőlést*. Amikor én azt itt először hallottam, nagyon meglepette a fületem. Nem tudtam, mit csináljak vele hirtelen. Hát annak az „áterdölésnek“ olyan jó magyar alapja volna?

Alig tudtam elképzelni. Pedig úgy van.

A székely, amikor erdőbe megy fát vágni, *tökét* (nem rönköt) vagy tutajfát *ereszteni* (nem eregetni), fuvarozni, akkor *erdőlni* megy. Van *erdőlő* fejszéje, amelylyel a fát levágja, a csapjaitól (fenyőfánál) megtisztítja, a kérget lehántja vagy lefaragja, a levágott fát a szükséges hosszúságu darabokra *ródalja* és az eresziésre felkészíti. Erre alkalmas időben aztán a felkészített fát a patakba, az ökorutba ereszti s ha mindjárt a *csutakjától* (tuskójától) kellő megmozdításra meg nem indul, olyan helyre *vontatja elé fahuzó csákányával*, vagy ha kell ökörrrel, ahonnan már jól megindul. A patakba leeresztett fát azután rendbeszedi, *riktolja* (!) és rakásokba rakja össze, hogy onnan, rendesen csak szánuton, tovább szállítsa a Maros mellé, vagy a *gáter*-hez (!), vagy legalább a töltött (mű-) ut mellé, ahonnan ismét szekeren is továbbviheti. És ha jó időt kapott, vállalkozásával kárt nem vallott, jó *erdölése* volt.

Mindennapos szép használata ez az *erdülés* szónak, amelylyel az erdei munkáknak azok a részei vannak összefoglalva, amelyek a fának levágásával és az erdőből való kiszállításával járnak. Tekintet nélkül arra, hogy az a fa fő-, vagy előhasználat czimén kerül levágásra.

Lehet, hogy az ilyen szó szükségességének érzetétől, vagy talán csak ilyen értelemben való folytonos használatának megszokásától, de úgy vagyok vele, hogy semmiképen sem tudom magamra erőszakolni azt a tudatot, hogy az *erdülés*, vagy akár az *áterdülés* a *Durchforstung* értelmében legyen használandó.

Megkísérlettem magamra erőszakolni az „áterdölést“-t. Így:

Erdőlés kétségkívül magyar és régi szó. Annyit jelent, mint: favágás, eresztés, szállítás, azaz általában a fának kihasználásával járó erdei munka együttvéve. Ha már most azt mondom „áterdölöm az erdőt“, megközelítőleg olyanformát mondom, mint „átlapozom a könyvet“. Azaz: végig menve az erdön, kivágom azt a fát, amelyet kívánom bizonyos célból szükséges, — végiglapozva a könyvet, elolvasom azt a fejezetet, amely valami okból érdekel. Eddig mintha egész rendén volna az „áterdölés“ története. Csak-hogy evvel az az eset áll elő, hogy egy élő s szabatosan megjelölhető értelemben használt szót más értelemmel ruházunk fel, másrészt meg az „át“-igekötő sem talált egészen a neki szánt szerepéhez, mert inkább keresztül-, végigerdölök az erdön. Az ilyen körülményeket ugyan mindenütt elkerülni nem lehet, de ahol lehetséges, kerülendőnek tartom.

Igaz, hogy az „áterdölés“ már megszokottá kezd lenni, de mert lehet ennél még találóbb s még a laikus előtt is majdnem magyarázat nélkül megérthető szót használatba hozni; az áterdölést, mint a „Durchforstung“ megfelelőjét, föltétlenül törlendőnek tartom a műszótárban.

Ugyancsak azt kell mondanom eddigi tapasztalataim és benyomásaim alapján a „Durchforstung“ értelmében használni kezdett „erdőlés“-ről is. Sőt tán a fennebb leírt élő használatánál fogva még inkább. Itt élek a székelyek között, hallom szavukat, hogy úgy mondjam, minden nap, más értelemben való használata a szónak olyan rosszul esnék, hogy szakunk szabatos nyelvének szempontjából e nézetem nyilvánítását elhallgatni nem tudtam.

Természetesen ez csak egyéni nézetem. De kifejeztem, s ha műszótárunk igen tisztelt szerkesztő-bizottsága ilyen oldalról is bírálja a megállapítandó szavakat, már egy porszemmel hozzájárultam felépítendő palotánkhoz.

Kitéptem a már gyökeresedő esemetét, milyent ültessenek helyébe?

Megkísérlem mást keresni helyébe, esetleg már iskolázottat is találhatnék. Vajjon sikerül-e?

Mit is teszünk, a mikor „áterdölünk“? Kiszedjük a beteg, gyenge, elnyomott fácskákat, vagy ha nagyon sűrű az erdő, a valamivel erősebbeket, a tulszárnyaltakat is abból a célból, hogy

a meghagyott fák nagyobb helyen több világossághoz jussanak s így erőteljesebben fejlődjenek. Olyan formát teszünk, mint amikor a gazdaasszony a sűrűn kelt sárgarépáját jobb növekedése reményében kigyériti. Szakasztott úgy teszünk mi is, azaz *gyéritünk*, a szó egyszerű értelmében. És ha ez így van, amint nem is lehet máskép, akkor az „áterdölés“-nek legtermészetesebb neve *gyérités*, vagy ha így magában nem találnók eléggé értelmezőnek, mondhatnók: *gyéritő vágás*.

És nem is járnánk rosszul evvel a szóval. Attól nem kell tartanunk, hogy csemetekertbeli fenyővetésünknek, a sárgarépának s egyéb másnak gyéritésével összecserelnők, másrészt pedig a nem szakember is, aki előtt az erdő gyéritését említjük, minden magyarázat nélkül is tudja, hogy bizonyosan a kelletténél sűrűbb erdőből valami fáknak kivágásáról van szó. Lehet, hogy azt már nem tudja, hogy a gyenge, beteges fákat kell kiszedni, de sejteni ezt is fogja. Én úgy vagyok meggyőződve, hogy az „áterdölést, erdőlést“ nem érti meg senkisémm annyira, mint a „gyérités“-t, még a székely sem.

A gyéritéshez hasonló mivelet az is, amikor a fiatalosból a tenyészteni nem szándékozott fánemet és gyomfákat szedjük ki. Gyéritünk tehát itt is. De míg a „gyérités“-nél pl. a fenyvesből (főképen) fenyőt szedünk ki, addig a második műveletnél a rakotyttyát pusztítjuk ki belőle. Ezért ennek a műveletnek legjobb műszavául én is a *gyomlálást, gyomlálóvágást* tartom.

Mind a gyomlálás, mind a gyérités fáknak kiszedése által létesített ritkítása az erdőnek. Ugyancsak ritkítás, m. p. nagyobb foku az is, amikor az erdőt a fokozatos felújító vágás szabályai szerint fokozatosan kihasználjuk, vagy amikor az erdőt a vigályos gazdasághoz szükséges *téres állásba* hozzuk.

Én ezt a nagyobb foku s részben más czélú gyéritést *ritkítás-nak, ritkító vágás-nak*, vagyis inkább *téresítés-nak, téresítő vágás-nak* nevezném. Ez utóbbi módon azért, hogy a ritkítás szó mind a három más miveletre (gyomlálás, gyérités, téresítés), mely végeredményben mind ritkítása az erdőnek, mint összefoglaló szó megmaradjon. Érzem, mintha ennek a „Räumigstellung“ izü *téresítésnek* ajánlásával elszaladt volna a késem a kenyérben, s nagyobb szeletet vágtam a megszokottnál. De talán megemészthető

lehetne azért, mert az általános *ritkítás* szót, mint ilyent, szabadon hagyni szükséges.

És ha már a vágások neveivel foglalkozom, álljanak még úgy vázlatosan, a következők.

A szálerdő fáját a szálaláson és tarvágáson kívül fokozatos felújító vágással használjuk ki. En ezt egyszerűen *fokozatos vágás*-nak nevezem.

Rövidség miatt és amiatt, hogy elvégre a szálalás, de legtöbbször a taroló vágás után is mint következmény a felújítás következik, már akár természetes, akár mesterséges uton. A mikor pedig a vágás után szándékos felújítás nem következik, azt a vágást akár irtó vágásnak lehetne mondani.

A szálalás főbb alakjai: a beosztás nélküli, a beosztásos, a szálinkinti és csoportonkinti szálalás.

A fokozatos vágás lehet szálinkinti és csoportonkinti fokozatos vágás.

A tarvágás ismét közönséges és minősített (foltos, pásztás) tarvágás.*)

Az említett fogalmak, illetőleg szavak tehát ezek: gyomláló, gyéritő, téresítő, szálaló, fokozatos és taroló vágás. Az első három inkább ápoló, a másik három pedig főképen kihasználó vágás. És ha e kétféle czél szerint külső megkülönböztetést is akarnánk tenni, akkor a ritkítás ismertetőjével bíró ápoló miveleteket egyszerűen *gyomlálás, gyérités és téresítés* szóval, a kihasználást kifejező miveleteket pedig: *szálaló, fokozatos és taroló vágások*-nak lehetne nevezni.

Mind a hatféle miveletben van favágás, eresztés és szállítás, azaz *erdőlés*. És az erdei famunkáknak ilyen csoportosításban szép, élőszóban való összefoglalása megbecsülendő és ilyen értelemben való irodalmi használatát csak nyereségnek tartanám szakunk nyelvére nézve. Azért nem szeretném, ha használata akár „erdőlés“, akár „áterdőlés“ formájában a „Durchforstung“ értelmében állandósodnék.

Igen megnyult a levelem. Igyekeztem magamat lehetőleg

*) Van aztán még néhány átmeneti alak, a melyre a műszótárnak szintén ki kell majd terjeszkednie.

teljesen kifejezni s szerény nézeteimet megokolni, hogy minél közelebb férközhessem nézeteimmel tisztelt szaktársaimhoz és különösen a műszótár igen tisztelt szerkesztő-bizottságához. Hogy mennyire értem el célomat, nem fognak-e még így is félreérteni és mennyit használtam az ügynek: nem tudom.

De ha valamiben tévedtem, kérem szives elnézését, amelynek elnyerését reménylenem engedi az a jóakarát, amelylyel ehhez az ügghöz hozzászóltam, ehhez és egyebekhez még idővel hozzászólni szándékozom: ha alkalmam lesz és az Erdészeti Lapokban kevés helyet nyerek.

Gyergyószentmiklóson, 1902. febr. 24-én.

Krippel Móricz
m. kir. erdész.

II.

Ne vessen rám, igen tisztelt Szerkesztő ur, hogy ismét feltolom magamat, pedig isten látja lelkemet, csak az volt szándékom, hogy megindítsam a műszavaink felett való discussiót és aztán szerényen háttérbe huzódjam.

De Illés Nándor volt szives foglalkozni velem s így ismét felszólalásra kényszerítettem, nem hogy vitába bocsájtkozzam, hanem hogy a megbeszélés tovább fejlődésére anyagot szolgáltatassak.

Ha a „*homoousion*“ és „*homoiousion*“ korában volnánk, mikor a bizanci birodalom vallásszektái véres harcokat vívtak fanatizmusukban az egy „*i*“ miatt, akkor mi is csatározhatnánk egy „*o*“ miatt.

1. Arról van u. i. szó, hogy az „állmány“, „állvány“ vagy „állomány“ helyesebb-e.

A mi nyelvünk oly bőségesen nyújtja a jobbnál jobb szavakat, hogy bűnnek tartanám, szavat csinálni, míg készen kaphatjuk. Az „állmány“ egyáltalában, tudtommal, sehol sem használatos, az „állvány“ előfordul a „magyar tájszótár“-ban, mint Háromszék-megyében járatos kifejezés, de azt jelenti, hogy „vizmélye“, tehát az állab értelmét nem adhatjuk neki. Ezzel megmondottam, mért nem kell se az állvány se az állmány; ellenben az állomány az általam már kifejtett okoknál fogva kell s ajánlotta maga Simonyi

Zsigmond a „*Magyar Nyelvőr*“ szerkesztője is. De azért, mint mondtam, a „*csapat*“ szó felett is gondolkozhatnánk.

2. A *zárlat* szóval most sem tudok megbarátkozni s inkább szeretném, ha a *borulás, borulat, burkolat, burkosság* vagy ehhez hasonló szavak közt válogatnának.

A Bestockungra nézve határozottan megfelelőbbnek s magyárosabbnak gondolom a „*törzsökösség*“-et; a *törzsesség* nagyon nehézkes képzés. Az erdő *sűrűségét* azért nem tartanám elvetni valónak, hogy nem jól hangzanék: „*az erdő sűrűsége gyér*“, mert egyszerűen nem használnám így, hanem eképen: *az erdő sűrűsége csekély* vagy egyáltalán *az erdő gyér*.

3. A *ritkítás és vigályítás* értelmét helyesen határozza meg Illés Nándor úgy, hogy az az erdőburkolat „szemmellátható megszakítását“ jelenti, ugyszintén a *gyéres* is össze-vissza lyukgatott „ritkás“-t jelent, mint ezt szótáraink alább iktatott idézései határozottan bizonyítják.

A „*Magyar tájszótár*“-ban (752. lap). *Gyérel, gyirél* (Háromszékmegye), *gyiről* (Udvarhelymegye): ritkit, gyérebben rak, széylebb rak.

Elgyirel: ugyanaz, mint fent.

Gyéres, gyires (Székelyföld) 1. *gyires*: ritkás (Küküllőmegye, Maros-Aranyosszék), 2. *gyires, gyiresz*: gyérnövésű erdő. (Székelyföld, Háromszék.)

Gyérez, gyirez: ritkit.

Gyérint ⇨ gyérit.

(II. k. 988. lapon.) *Vigály* (vigáj): ritkás, gyér (pl. vetés, nád) (Békésmegye, Sárrét). *Vigályos* (vigájos) ⇨ (vetés, nád, erdő, gyümölcs a fán) (Baranyamegye, Nagy-Kunság, Kis-Kun-Halas, Csongrádmegye, Szeged, Szentés, Bodrogköz). *De vigájos a vetésed*, (Czepléd); *vigályos a buza*, (Kecskemét). *Vigájosan*, szórványosan, elszórtan, itt-ott, imitt-amott. *Küittött rajta a himlő, de csak ojjan vigájossan*. (Tisza-Dob.)

A „*Magyar nyelvtörténeti szótárban*“ (1162. l.) *Gyér*: rarus, *lacunas habens* (locker, voll Löcher): gyér, ritka szita vagy rosta.

Ritkás (1442. l.) (collucatus, licht). *Ritkás erdő*: sylvula. *Vigály* (1176. l.) (hilaris, heiter?) Ilyen drága erkölcsű nagy fejedelemnek ne csudáljad, hogy e *vigály* munkámat ajánlottam.

A „gyomláló vágás“-t szintén egészen helyesen magyarázza Illés Nándor, különben bent van Vadas Dezső „Erdőművelés-tan“-ában is.

A „bontóvágás“-t magvágat, Lichtungshieb értelmében kívánám fentartandónak. E szót a nép ajkán „bontófésű“ szóban hallottam, mely a hajzat felbontására szolgál gyér, szétálló fogainál fogva, holott ezzel ellentétben a sűrű finom fogazatu fésű a „simitófésű“. Az Illés ajánlotta *Loshieb* számára, mely egész állományokat bont szét; sokkal kifejezőbb a „taglaló“-vágás, emlékeztetve a mészáros „tagló“-jára, melylyel a vágott marhát széttaglalja.

Lippa, 1902. február 23.

Földes János,

m. kir. erdőmester.

III.

Néhány erdészeti műszó helyesbitése tárgyában az E. L. január havi füzetében közölt véleménynyilvánítással a februári számban egyszerre két tekintélyes szakférfiu is foglalkozván, indítatva érzem magam, hogy még egyszer hozzá szóljak a felvetett kérdéshez.

Mindenekelőtt köszönetet kell mondanom Illés Nándor ny. főerdőtanácsos urnak, hogy ő, az elsőrendü szaktekintély, oly jóakaratu kiméletességgel bírálta el az én kezdetleges kritikámat. S bár nem fogadta el az általam tett javaslatokat, de nem is riasztott el a tárgytól, hanem inkább további tevékenységre buzdított.

Hiszen én nem is vártam sikert, hanem egyszerűen csak szolgálni akartam az ügynek s azt mostani felszólamlással újból megkísérlem.

1. A „forda“ hason értelmü kifejezéséhez újabb megjegyezni valóm nincsen. De ide vonatkozólag megkoczkáztatok egy kérdést:

Nem lehetne-e végleg szakítani a fordulás fogalmával és a fősulyt inkább az időre fektetni s így keresni egy alkalmas kifejezést?

Ezen kérdés felvetésére engem az indított, hogy a gyakorlatban az elméleti vágásfordulás mily sok esélynek van kitéve. Ugy, hogy bizony a forda leteltével vajmi ritkán juthatunk vissza oda a vágással, ahonnan kiindultunk.

A 10 éves revíziók mutatják, hogy sok esetben, minő meddő munkát végeztünk az üzemtervnek hosszú időre való rendszeres elkészítésével.

Ugyanis már a kevésnek látszó 10 év alatt is gyakran oly lényeges változások állottak be, melyek szükségessé teszik a hozamszabályozásnak, a vágások sorrendjének, sőt a gazdasági beosztásnak végül pedig az egész üzemtervnek a megváltoztatását.

Az *idő*, vagyis az előbb választott forda éveinek száma pedig többnyire meghagyható.

Ennek kifejezésére tehát — jobbnak hiányában — merném ajánlani a „*vágásérettségi idő*“-t, mely aztán nem volna összetévesztendő a vágatási korrallal, sem pedig azon idővel, mely alatt az egyes fák bizonyos élettani érettséget elérnek.

A „*vágásérettségi idő*“ mindig a gazdálkodás céljának megfelelően lévén megállapítandó, egy és ugyanazon fanemre nézve is különböző lehetne.

Vegyük fel példának a tölgyet, melynél a vágásérettségi idő lehetne :

a) cserkéreg üzemnél	---	---	---	---	---	---	---	---	---	15 év
b) sarjerdő	„	---	---	---	---	---	---	---	---	40 „
c) szálerdő	„	---	---	---	---	---	---	---	---	100 „

Nem ragaszkodom az általam javasolt kifejezéshez, de úgy vélem, hogy valami ilyen félét kellene a „*forda*“ helyett alkalmazásba venni.

2. Az „*állab*“ helyett azt hiszem Fekete Lajos főerdőtanácsos urnak sikerült a helyes kifejezést megtalálni, midőn végleg szakítva az állással, az erdőben élő illetve ott még tövön álló fák megnevezésére kívánja a „*csapat*“ vagy „*csoport*“ elnevezéseket használni.

Földes János m. kir. erdőmester ur szintén ajánlja a „*csoport*“-ot.

3. A „*zárlat*“ helyett „*sűrűséget*“ ajánlottam, de azt sem F. J. ur, sem J. N. ur nem tartotta elfogadhatónak.

J. N. ur azon okból nem tudja helyesnek, mert rosszul hangzanék: „*az erdő sűrűsége gyér*“.

Ez teljesen igaz.

Am szabad legyen erre megjegyezni, hogy ilyen visszás értelmezésű meghatározások másutt is előfordulhatnak, mert pl. az is furcsa ha: a szarvastehén — szarvatlan.

Hogy tehát ilyen értelemzavaró visszasságok beszédünkben elő ne jöjjenek, egyszerűen kerülnünk kell az ellentétes kifejezéseknek ilyen szoros mondattani egybekapcsolását.

Lehetne tehát egy facsoport zárlatát ilyen formán jelezni:

a) a „sűrűség“ túl nagy;

b) a „sűrűség“ teljes (1·0)

c) a „sűrűség“ nem kellő (0·5)

Mint J. N. ur is megjegyzi, itt két fogalommal van dolgunk t. i. az erdősültséggel és beárnyalással.

Ez indított engem is arra, hogy egy oly szót keressek, mely ezen két fogalmat lehetőleg egybe öelve fejezné ki.

Ugy gondoltam tehát, hogy a „sűrűség“ kifejezőbb volna, mint a „záródás“, vagy „borulás“, mert utóbbiak, mint már említém, inkább csak a lombozatra vonatkozhatnak.

A törzsek megfelelő sűrűsége okvetlen maga után vonja a lombozat záródását; míg ellenben a lombozat záródásából még nem mindig következik, hogy az illető területen áll annyi fa amennyinek tenyésztése az adott viszonyok mellett ott kívánatos és lehetséges volna.

Hogy ezen két rokonfogalom összetévesztéséből zavarok is keletkezhetnek azt egy példával igazolom.

Egy üzemátvizsgálási munka végzése közben rá jöttem, hogy az előirt erdősítés egyes osztagoknál tényleg nem lett teljesítve, végeredményben azonban visszamaradás nem történt.

Ennek oka az volt, hogy több mesterséges uton már beerdősített tisztáznál a zárlat 0·6—0·7-nek állapittatván meg, ezek a részletes felújítási tervbe felvételtek mint kiegészítendő fiatalosok. A nyilvántartásban azonban „természetes uton beerdősült“ megjegyzéssel leírásba hozattak.

A helyszini szemlénél aztán részletesen bejárván az ilyen fiatalosokat, úgy találtam, hogy azoknál csakugyan felesleges lett volna az előirt pótlásokat foganatosítani, mivel ugyis elérték a teljes zárlatot.

Ilyen tévedések — nézetem szerint — úgy csuszhattak be

az üzemtervbe, hogy a becslő — valószínűleg kezdő fiatal ember — aggodalmasan kereste a záródást s bár a területen feles számban is voltak fácskák, azt nem tartotta teljesnek, mert a lombzat tényleg még nem borult egybe.

Később azonban a záródás bekövetkezvén, az előirt pótlások teljesítése nemcsak feleslegessé, de sőt lehetetlenné is vált.

Ha tehát nem sikerülne egy olyan átlagos szót találni, mely mindkét fogalmat felölelve a czélnek megfelelné, inkább hagyjunk fel ezen törekvéssel s külön-külön fejezzük ki a két állapotot.

Igy aztán a fák sűrűségét, mint azt J. N. ur is megemlíti, kifejezhetnők az „erdősültség“ „törzsesség“ vagy „törzsállás“ esetleg más ilyen értelmű szóval.

A lombzat általi talajbeárnyalást pedig a „záródás“ vagy az ennél jobb hangzású „borulás“, de semmi esetre sem a „burkolat“ szóval lehetne kifejezni.

Ezek szerint tehát egy fiatalos zárlatának megbecslésénél előfordulhatna ilyen forma megjegyzés is; erdősültség teljes (1'0) de a beborulás még nem következett be (0'7).

Korosabb állaboknál meg épen ennek ellenkezője állhatna fenn t. i. erdősültség: 0'7; borulás 1'0.

4. Magyarozatát kell még adnom azon könnyelmű kijelentésnek, hogy az „erdölés“ vagyis inkább „áterdölésre“ minden alaposabb megfontolás nélkül kimondtam a sentenciát: „ez nem magyaros“. Magyar vidékről származom, de a nép száján e kifejezéseket szűkebb hazámban nem hallottam. Ez tévesztett meg.

Hátra volna még a F. J. ur által ajánlott a „bontó vágásra“-ra tett megjegyzésem kimagyarázása.

Itt valóban némi félreértés merült fel, mert F. J. ur közleményéből nem vehettem ki határozottan: vajjon ő ezen elnevezést az előhasználatoknál avagy a rendes vágásoknál kívánja-e alkalmazni?

Szabad legyen tehát idézni a F. J. ur ide vonatkozó szavait:

„Minden oly miveletet, melynek czélja az álló fákat téresebb álláshoz juttatni, ezen általános elnevezés alá kívánám foglalni: gyérités vagy ritkítás“.

„Ezekhez tartoznának . . . . . következő vágások:“

„a) a gyomláló vágások . . . . .“

„b) erdölések . . . . .“

„c) bontó vágás . . . . .“

Ezen osztályozást, illetve inkább a fentebbi idézést tekintve én joggal azt hihetem, hogy itt olyan előhasználatokról van szó, melyek még mindig az ápoló vágások körébe sorozhatók.

Ez okból nyilvánítottam én a „*ritkító vágás*“-t megfelelőbbnek, mint a „*bontó vágás*“-t.

Később azonban így szólt F. J. ur közleménye:

„A bontó vágással kiszedjük mindazokat a törzseket, melyek növése erőteljes és ez időszerint a visszamaradó szomszédok ártalmára még nincsenek, de azok kivágása ez utóbbiak növekvésének hatalmasabb lendületet ad“.

Ekkor már azt gondoltam, hogy F. J. ur talán a felújító vágásnál használatos „*előkészítő vágás*“ helyett kívánná a „*bontó vágás*“-t behozni.

Ezt én feleslegesnek jelentettem ki, mert előbbi elnevezés is jól hangzik. Eme kijelentésemhez most még azt is hozzá teszem, hogy az „*előkészítő vágás*“ elnevezést jobbnak tartom, mint a „*bontó vágás*“. Mert míg utóbbi csak a *tényt*, addig előbbi még a *célt* vagyis a természetes felújítás elérése utáni törekvést is kifejezi.

Végül ez alkalommal helyén valónak tartom az erdészeti műszótár szerkesztése iránt érdeklődő urak figyelmét felhívni Porubszky Gyula m. kir erdőmester urnak az E. L. február havi füzetében „*hozamszabályozásunk*“ cz. a. megjelent értekezésére, melyben nevezett szerző ur „*osztag*“ helyett következetesen „*erdőrészlet*“-et ir.

Ugy vélem, hogy ezen ujtítás elfogadható volna.

Temes-Kubin, 1902. február hóban. *Kiss Ernő.*

IV.

Földes János ur az E. L. februáriusi számában, azon nézetét nyilvánítja, hogy „hamarabb dülőre jutnánk, ha a német Bestand lefordítása helyett egészen szakítanánk az állással“. Van valami igazság benne. Csakhogy a német Bestand nem az állót jelenti, hanem a mibenlétet, a miséget. Mert különben ugy monda-

nák: Holzstand, Waldstand. Az általam javasolt állmány ugyan jól fejezhető ki a lábonságot v. i. a lábón álló fát, mégis Földes ideálján indulva és Fekete tönépét alapul véve javaslatba hozom a *tőseget*, a mely gyűjtőszó analog a népség, katonaság stb. szavakkal s a területen létező *tők* összességét jelentené, a mi annyi, mint állab.

Losonc, 1902. február hóban.

Illés Nándor.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK.

Pályázati hirdetés erdősítési jutalmakra.

5257/1902. sz. A magasabb hegységek fensíkjainak, tetőinek és gerinceinek, vagy meredek oldalainak s illetve *közgazdasági érdekből erdészetileg művelendő oly területeknek beerdősítésére*, melyeken hegyomlások, hó vagy kögöregetek megakadályozása, szélvész és vizek rombolásának, valamint a futóhomok tovább terjedésének meggátálása végett a talaj megkötése az 1879. évi XXXI. t.-cz. 175. §-a értelmében közgazdasági szempontból szükséges, a folyó évre az országos erdei alapból hat nagy jutalmat és tizenkét elismerő jutalmat tűzök ki és pedig:

két elsőrendű nagy jutalmat egyenként	1000 K.-ra,
két másodrendű nagy jutalmat egyenként	800 K.-ra,
két harmadrendű nagy jutalmat egyenként	600 K.-ra,
három elsőrendű elismerő jutalmat egyenként	500 K.-ra,
három másodrendű elism. jutalmat egyenként	400 K.-ra,
három harmadrendű elism. jutalmat egyenként	300 K.-ra,
három negyedrendű elism. jutalmat egyenként	200 K.-ra.

Versenyre bocsáthatók mindazok az erdősítések, a melyek a folyó évben nem állami költségen (vagy nem állami pénzsegélyvel) fogantatosítottak, még pedig a nagy jutalmakra ha egy tagban legalább 25 (huszonöt) k. holdra, az elismerő jutalmakra pedig, ha egy vagy két tagban legalább 10 (tiz) k. holdra terjednek.

Versenyezhetnek birtokosok, birtokos testületek, polgári-, egyházi-, vagy urbéres községek s illetve erdőtisztek (vagy gazdatisztek), kiknek költségén s illetve kiknek tanácsa szerint és felügyelete alatt az erdősítés teljesített — feltéve, hogy a juta-